

VAN DE REDACTIE

Het heeft even geduurd, maar we hebben weer een nieuw nummer van de VTB Nieuwsbrief voor u samen kunnen stellen. Het wordt de laatste in de vertrouwde opmaak met de groene kleur aan de buitenkant. Op dit moment wordt er met de drukker hard gewerkt aan een nieuw uiterlijk. Het nieuwe logo, samen met de nieuwe opmaak en kleurstelling zal bij de volgende nieuwsbrief dan ook ongetwijfeld een verfrissende indruk achterlaten. Nog even moeten we hierop wachten. Op de laatste vellen van de ons bekende Nieuwsbrief hebben we de artikelen verzameld die in de afgelopen maanden van dit jaar bij ons zijn binnengekomen. Veel over de ALV van januari, maar ook twee inhoudelijk zeer interessante stukken met verschillende invalshoeken op het certificeren van bossen en hout. Het is goed om weer even stil te staan bij de ontwikkelingen op dit vlak, een tijd nadat de VTB themadiscussie hierover is gesloten. We hopen dat jullie in deze editie weer voldoende stof tot nadenken vinden.

DE ALV VAN JANUARI 2004

Op 16 januari van dit jaar werd de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering van de VTB gehouden op het EC-LNV in Ede. Er waren in totaal 37 mensen aanwezig. Onze voorzitter Wim Dijkman loodste ons door de vergadering nadat hij eerst in zijn openingswoord zijn visie met ons had gedeeld op de ontwikkeling van tropische regenbossen en hoe deze beter beschermd zouden moeten worden. Een samenvatting hiervan volgt in deze nieuwsbrief. De notulen van de ALV van 2003, de financiële situatie van de VTB (penningmeester en kascommissie) en de verslagen en plannen van de verschillende inhoudelijke commissies werden gepresenteerd, besproken en goedgekeurd. Sanne Lohof presenteerde de voorlopige conclusies van de Omgevingsanalyse van de VTB die door haar werd opgesteld. Het complete rapport (scriptie voor de Wageningen Universiteit, leerstoelgroep Communicatie en Innovatie Studies) is inmiddels van de VTB website te downloaden. Er wordt nog een avond georganiseerd om hier verder over te praten en conclusies te trekken voor de VTB zelf.

Flip van Wijngaarden kon met trots het nieuwe logo – en de filosofie erachter – presenteren. Het logo symboliseert twee handen die een boom omsluiten. De aanwezigen op de ALV werden uitgenodigd om binnen het kader van de reeds

ontwikkelde stappen reacties te geven en detailverbeteringen aan te brengen.

Een inhoudelijke presentatie over het werk van de Stichting Trésor door Vijko Lukkien bracht ons via prachtige dia's naar een stuk regenbos in Frans Guyana. Meer informatie over dit retrospectieve avontuur van particuliere natuurbescherming vindt u volgende keer in onze nieuwsbrief. Wim Dijkman sloot de ALV af onder dankzegging aan de organisatoren van het EC-LNV en anderen die zich verdienstelijk hadden gemaakt. Gedetailleerde notulen van deze ALV staan op de website van de VTB.

THINK GLOBALLY, ACT LOCALLY

Onlangs hebben we onze 4e ALV gehouden en bij de volgende wordt het 'Bingo': het eerste lustrum. En als het aan de tropische bossen ligt zal dat niet het laatste zijn. Want ook al hebben tropische bossen publicitair nu niet de grootste belangstelling, de bedreigingen zijn er niet minder om.

Neem het Gunung Leuser Nationaal Park, voor veel van onze leden bekend. Pieter van Beukering e.a. hebben in 2002 getallen gepubliceerd over de totale economische waarde van dit Nationale Park als je die waarde extrapoleert over 30 jaar. Dan zie je dat een *conservation* scenario evenals een *selective use* scenario ruim 9 biljoen dollar aan waarde genereert; een *deforestation* scenario blijft daar met 7 biljoen dollar ruim onder. Dat dit laatste scenario desondanks wordt gevolgd hebben we in november 2003 in de krant kunnen lezen toen de gevolgen ervan zichtbaar werden: overstromingen, leidend tot verwoesting van dorpen, mensenlevens en ook van een oerang oetang opvangcentrum. Ik durf de stelling aan dat dit laatste het internationale nieuwsitem vormde, want oerang oetans zijn zeldzamer dan mensen, tenminste als die laatsten ver genoeg weg wonen.

Ook in 2000 zijn bijna 200 mensen omgekomen en ruim 600.000 dakloos geworden door overstromingen in hetzelfde gebied, een schade die de lokale regering 90 miljoen dollar heeft gekost. De houtkapbedrijven hebben, om redenen die zich laten raden, toen gedeeltelijk bijgedragen aan deze kosten. Interessant is te weten of en in hoeverre de internationale ophef over de verwoesting van het opvangcentrum van oerang oetans van invloed is op het gedrag van houtkapmaatschappijen en van lokale overheden. Ik denk dat dit alleen het geval is als we duidelijk kunnen maken dat een betrokken houtkapbedrijf deel uitmaakt van een internationaal economisch netwerk en door vervolgens ogenschijnlijk onschuldige onderdelen van dat netwerk ter verantwoording te roepen. Dat hebben we ook gezien in Indonesië, bij de omvorming van tropisch laaglandbos tot oliepalm plantages. Bij de financiering daarvan was ons aller ABN-AMRO betrokken en die waren niet gediend van een dergelijk mondiaal gepubliceerd negatief imago. Zij hebben hun beleid inmiddels bijgesteld.

De essaywedstrijd van onze studiedagcommissie in 2003 over de toekomst van het tropische bos is gewonnen door Patrick Janssen. Zijn winnende essay hield een pleidooi voor het overdragen van het beheer van het tropisch bos van lokale regeringen aan internationale NGO's. Ik had en heb daarbij een ambivalent gevoel. Doelen die we in internationale samenwerking nastreven zijn onder meer het versterken van de bestuurskracht van nationale regeringen, het erkennen van nationale soevereiniteit maar ook de autonomie en zeggingskracht van lokale bevolkingsgroepen die in het bos wonen. Gegeven dat we in een globaliserende wereld wonen, moeten we erkennen dat die soevereiniteit sterk wordt beïnvloed door internationale economische handelsrelaties en internationale politiek. We hebben het in Irak gezien: als je het niet goed doet, dan komt Bush de bush in.

Internationale strategieën voor behoud en duurzaam gebruik van het tropisch regenwoud vragen daarom ook om een complementaire benadering. Complementair in de zin van het ondersteunen van de ontwikkeling van nationaal beleid en nationale en lokale bosdiensten.

Daarnaast echter, moet er invloed worden verkregen via internationale handel en internationale investeringen t.b.v. bescherming en duurzaam gebruik van bossen. Deze complementariteit heeft de huidige Minister voor Ontwikkelingssamenwerking, Agnes van der Hoeven, ook erkend. In tegenstelling tot haar nogal regenteske voorganger zoekt zij aanknopingspunten voor haar doelen in alle segmenten van de samenleving. Zij zoekt creatief naar beïnvloedingsmechanismen, ook al is het een oude paus in het soevereine Vaticaan. En zij erkent het belang van milieu en water voor duurzame ontwikkeling. Het belang zoals Pieter van Beukering en zijn collega's hebben berekend voor het Gunung Leuser Nationaal Park. Ik vind het een uitdaging om met onze VTB deze complementaire strategieën te doordenken en terug te laten komen in onze activiteiten en netwerkontwikkeling.

Wim Dijkman (tijdens de opening van de 4e ALV)

CERTIFICERING VAN BOS: EEN DISCUSSIE WAARD

De redactie van VTB-Nieuws heeft de volgende twee bijdragen op haar verzoek ontvangen. De bedoeling hiervan is om meer diepgang te geven aan de kennis over de stand van zaken over certificering van tropische bossen en bosproducten. De artikelen sluiten zo ook goed aan bij de resultaten van de voorgaande - reeds afgesloten - themadiscussie over dit onderwerp die de VTB heeft gevoerd. Zie voor de resultaten daarvan de VTB-website.

Vanuit verschillende invalshoeken wordt certificering belicht. Leffert Oldenkamp is sinds enkele jaren lid van het College van Deskundigen (CvD) van Keurhout, de organisatie die certificaten van verschillende keurmerken voor duurzaam bosbeheer voor de Nederlandse markt toetst aan de Nederlandse minimum-eisen. Paul Zambon is vanuit S-FOR-S betrokken bij certificering en voert sinds januari 2004 het secretariaat van het CvD.

Gemma Boetekees is al weer enige jaren Directeur van het Europese Regionale kantoor van FSC (Forest Stewardship Council). Reacties kunnen eventueel in de volgende nieuwsbrief geplaatst worden.

CERTIFICERING EN TROPISCH REGENWOUD: EEN DUURZAME TOEKOMST?

Wat betekent certificering voor het duurzame beheer van het tropisch regenwoud?

Ten eerste valt op dat er een onevenwichtige verdeling bestaat tussen de hoeveelheid gecertificeerde duurzaam beheerde bossen in de tropen en die in de gematigde zone. Van de 36 miljoen ha gecertificeerd bos opgenomen in het Keurhout systeem heeft slechts 3% betrekking op tropisch regenwoud. Van 42 miljoen hectare FSC gecertificeerd bos (cijfers van maart 2004), ligt ruim 18% in tropische landen, maar betreft slechts 5% het tropisch regenwoud. Tegen het licht van de oorspronkelijke reden voor de ontwikkeling van boscertificering – behoud van het tropisch regenwoud – lijkt er dus nog maar weinig vooruitgang te zijn geboekt.

Oorzaken van deze scheve verhouding zijn ondermeer de enorme achterstand in de tropen tussen de werkelijke en de gewenste beheerssituatie, de daarmee samenhangende en niet te onderschatten hogere “indirecte” kosten van certificering (i.v.m. planning, inventarisaties, training, overleg e.d.) en de langere tijd die nodig is om tot een certificeerbaar niveau te komen. Ondanks het bestaan van een internationaal certificeringssysteem als FSC, menen sommige landen er om diverse redenen beter aan te doen hun eigen systeem op te zetten, hetgeen bovendien tot vertraging leidt. De genoemde scheefgroei wordt eveneens veroorzaakt door de beperkte mogelijkheden tot voorfinanciering van directe en indirecte certificeringkosten, m.n. voor relatief kleine boseigenaren en gemeenschappen. Ook speelt hierbij een rol de strategische keuzes van sommige certificeringssystemen om zich eerst te richten op relatief gemakkelijk te certificeren gebieden, en zo een snelle groei van de organisatie te kunnen garanderen.

Bovendien werkt het - overigens niet onterechte - relatief hoge eiseniveau van de certificeringssystemen weinig stimulerend, vooral voor producenten die nog aan het begin van het “verbetertraject” staan. En dat, terwijl ze mogelijk wel een deel van hun markt kwijtraken door de toenemende vraag naar gecertificeerd hout. Kortom: er is weinig stimulans en/of waardering voor producenten die wel op de goede weg zijn, maar het certificeerbare niveau nog niet halen. Deze nog niet gecertificeerde producenten worden daarbij vaak ten onrechte op één lijn gezet met producenten die niet in duurzaam bosbeheer geïnteresseerd zijn of zelfs betrokken zijn bij illegale activiteiten. Welke concrete vooruitgang t.a.v. het bosbeheer door de “producenten op de goede weg” geboekt wordt is onduidelijk, omdat alleen de al gecertificeerde bossen geregistreerd worden. In Centraal Afrika is onlangs een initiatief ontstaan om de vooruitgang in het voortraject van certificering in kaart te brengen (zie World Resources Institute, Global Forest Watch van april 2004).

Hoe duurzaam is nu het als “duurzaam” gecertificeerde bosbeheer?

De ervaring van 5 jaar analyseren van audits van diverse certificeringssystemen leert o.a. dat meestal slechts beperkt gekeken wordt naar het blijvende bos en maatregelen die zijn ontwikkeling stimuleren. Veelal wordt uitgegaan van ideale situaties en het ‘best professional judgement’ van de certificeerder schiet vaak te kort om een goede interpretatie te kunnen maken van de relatie tussen de huidige situatie in het bos en de toekomstige. Ook is het zo dat certificering-

systemen 'an sich' weinig of geen rekening houden met de specifieke bosbouwkundige context. Er wordt te weinig aandacht besteed aan het verschil tussen het bedrijfsturing-systeem en het normeringssysteem. Daarbij komt dat de certificeerder in het algemeen te weinig tijd heeft voor de audit. Hij controleert daardoor vooral de legaliteit en diverse voornamelijk cosmetische zaken, of zaken die met de uitvoering van de kap hebben te maken, maar niet met de duurzaamheid die specifiek is voor het bosgebied. De verschillende functies van het bos (de natuurfuncties, beschermfuncties, etc.) staan onvoldoende beschreven in het beheersplan, terwijl de controle in het veld t.a.v. beheerseffecten op hellingen, boomsoorten, riviertjes, etc. beperkt gebeurt en de relatie met te verwachten ontwikkelingen niet of nauwelijks gelegd wordt. De certificeerder kijkt in wezen veel meer naar het kapplan dan naar het vaak niet eens aanwezige beheersplan.

Hoe kan de kwaliteit en kwantiteit van duurzaam beheerd tropisch regenwoud vergroot worden?

Op grond van het bovenstaande en met de bedoeling het uiteindelijke areaal gecertificeerd duurzaam beheerd tropisch oerwoud te vergroten en de kwaliteit van het bosbeheer te verbeteren wordt een stapsgewijze benadering bepleit. Hierbij wordt in de tijd planmatig naar duurzaam bosbeheer toegewerkt. In de eerste stap dienen de basiszaken goed geregeld te zijn, zoals het voldoen aan diverse wettelijke criteria, duidelijkheid omtrent de eigendomsituatie van het bos, geografische kenmerken van het gebied en identificatie van stakeholders. Ook moet er een beheersplan en een verantwoordelijk beheerder zijn. Een certificering op legaliteit zou een erkenning van goodwill betekenen, duidelijkheid scheppen over de legaliteit en daarmee de deur naar de Europese markt openhouden.

De tweede stap betreft de certificering op duurzaam bosbeheer, waarbij een verbetering van de huidige systemen wenselijk zou zijn. Het gaat hier om het inbrengen van specifieke terreincondities die eigen zijn aan het bos en bepalend zijn voor de bosbouwkundige context. Hierbij speelt inzicht in de duurzame functies een rol en moeten er indicatoren vastgesteld worden voor doelcomponenten van die duurzame functies. Waar de bosontwikkeling nu vaak afhankelijk is van de vraag naar hout, zou dit omgedraaid moeten worden. Een zorgvuldige planning (inclusief zonering) van de verschillende bosfuncties, beginnend vanuit de – meest gevoelige – natuurfunctie, via schermfuncties naar (hout)productiefuncties, is daarvoor nodig.

Naast de "harde stimulans" door het eisen van gecertificeerd hout in voorgeschreven bestekken, zou de overheid er goed aan doen meer geld vrij te maken voor het stimuleren van duurzaam bosbeheer van het tropisch regenwoud en de certificering daarvan. Ook een sterk actiegericht en voorwaardenscheppend bossenbeleid op mondiale schaal is noodzakelijk. Ten slotte zou een belangrijk deel van de energie die op dit moment besteedt wordt aan het ontwikkelen en verdedigen van verschillende certificeringssystemen beter het bosbeheer zelf ten goede kunnen komen, met als prioriteit het tropisch regenwoud.

Leffert Oldenkamp en Paul Zambon

Leffert Oldenkamp heeft over dit onderwerp meerdere artikelen geschreven in het Nederlands Bosbouw Tijdschrift, jaargang 75, Nr 4 en Nr 5, 2003. Recent heeft hij nog zijn visie verkondigd in het twee maandelijks blad Spil 199-200, nummer 1 van 2004.

FSC EN DE TROPEN

Dit jaar viert de Forest Stewardship Council in september haar 10-jarig bestaan. Ruim 42 miljoen hectare bos is gecertificeerd in 62 landen, waarvan - volgens de FSC cijfers van april 2004 - bijna 8 miljoen in tropische bossen. In tropische gebieden hebben ruim 750 bedrijven een handelsketen certificaat (van totaal ruim 3.000 certificaten), waarmee zij producten fabriceren die een FSC logo dragen.

Maakt FSC het verschil in de tropen? Het is nog vroeg om dat te kunnen staven; bosbeheer is geen kortdurend project. Het begin is er echter, en het rechtvaardigt een positieve verwachting van de toekomst.

Vooropgesteld een paar uitgangspunten. Aan FSC worden vaak hoge eisen gesteld. Het zou armoede oplossen, inheemse bevolking een sterke positie geven, een aanzienlijke premie voor de bouseigenaar opleveren en ook het antwoord op eigendomsconflicten in bossen zijn. Was het maar zo simpel! Helaas, het drama van de tropische bossen kent geen simpele oplossing, zoals dat wel met meer problemen in de wereld het geval is. FSC kan in op zichzelf niet de tropische bossen van alle problemen bevrijden; het kan wel een duidelijke bijdrage aan een oplossing geven.

Dat komt omdat FSC een breed gesteund markt instrument is. De kracht van FSC is dat het mensen om de tafel brengt, vanuit diverse hoeken en met uiteenlopende belangen. Zij komen zo met elkaar in gesprek en kunnen gezamenlijke oplossingen zoeken voor bosbeheer. In een wereld die steeds kleiner wordt, kunnen bouseigenaren en houtbedrijven zich positief onderscheiden en dat wordt ook steeds belangrijker voor hen. Dat is niet uitsluitend meetbaar in hectares bos. Participatie in het proces, bijvoorbeeld in Maleisië en Kameroen, levert nu nog geen duidelijke meerwaarde op, maar zou op termijn wel eens veel meer kunnen opleveren in termen van duurzaamheid.

Wat gebeurt er met FSC in de tropen? FSC is hier tot nu toe voornamelijk gegroeid in Latijns Amerika. Dat is geen toeval. Het klimaat in Latijns Amerika was rijp voor een marktonderscheidend sociaal en milieuvriendelijk systeem. Sociale en milieugroeperingen zijn daar relatief goed georganiseerd en de bossen zijn economisch van belang.

In Afrika en Azië gaat het minder hard met FSC. Dit zijn de gebieden waar veel conflicten plaats vinden in bosbeheer, eigendomsrechten en sociale rechten en overheden nauw betrokken zijn bij bosbeheer. Onlangs kondigde CIB aan dat zij als eerste West Afrikaanse concessie voorbereidingen treft voor FSC certificering. FSC vindt dat verheugend en hoopt dat dit bijdraagt om de regio ontvankelijker te maken voor certificering.

FSC heeft eind vorig jaar voor Afrika en Azië een Regionaal Directeur aangesteld. In Kameroen hoopt Dr. Demel Teketay binnenkort een kantoor te openen; in (waarschijnlijk) Hong Kong zal Jim Sandom hetzelfde doen. Beide collega's zijn al volop actief in de regio in ondersteuning en initiëring van Nationale FSC groepen en andere belanghebbenden. Deze actieve inzet in regionalisering en decentralisatie maakt sterkere betrokkenheid van de regio in FSC en van FSC in de regio mogelijk en makkelijker. Dat zal, net als in Europa en Latijns Amerika eerder, resultaten opleveren.

Omdat FSC participatief en breed gedragen is, is het op systeemniveau ook constant aan het vernieuwen en verbeteren. FSC ontwikkelt bijvoorbeeld op dit moment een herziening van de reguleringen voor de handelsketen. Zo wordt de definitie van wat we als controversieel hout beschouwen verduidelijkt en aangescherpt. Dit is een respons op de maatschappelijke discussie over illegaal hout en de FLEGT richtlijn van de Europese Unie. Onder non-controversieel hout, zo is het huidige voorstel, verstaat FSC niet alleen illegaal hout, maar ook hout uit sociale conflict gebieden, oncertificeerde oerbossen en GMO's. Bedrijven moeten een management systeem hebben dat hout traceert volgens richtlijnen van FSC. Meer details over deze FSC standaard (FSC-STD-40-005) kunnen gevonden worden op de speciale webpagina's op www.fscoax.org/coc. Naar verwachting besluit het FSC bestuur in juni van dit jaar over deze herzieningen. FSC volgt dan ook met interesse de nieuwe ontwikkelingen in de VVNH rond dit onderwerp.

De discussie rond controversiële bronnen is van extra belang voor de tropen, omdat die ook gezien kan worden als een opstap naar stapsgewijze certificering. Binnen FSC zijn daarover gesprekken gaande en de eerste discussiestukken zullen binnenkort verschijnen. Met name voor tropische gebieden, waar het bosbeheer ver achterligt en veelal een traditie van gepland bosbeheer ontbreekt, zal dit bijdragen tot meer FSC gecertificeerd bos.

Er zijn mensen die vinden dat FSC te weinig tropisch bos in haar gecertificeerd areaal heeft. Ik ben het met hen eens. FSC heeft daarom zeer gericht beleid ingezet om in met name Azië en Afrika haar betrokkenheid te vergroten. Zij wordt daarin gesteund door ontwikkelingsorganisaties in o.a. Nederland, Zweden en Denemarken. Een participatieve aanpak van economische, sociale en milieu partners heeft de meeste kans van slagen op de duurzame, lange termijn, al is dit vaak geen snelle weg. Verantwoord bosbeheer is lange-termijn werk, ook in de tropen.

Gemma Boetkees
Directeur FSC Europees Regionaal Kantoor

HET TROPISCHE BOS IN DE KOU?

Op vrijdag 11 juni 2004 wordt vanaf 13.15 uur door de VTB weer een studiedag georganiseerd onder de titel:

Het Tropische Bos in de kou?

De studiedag gaat over klimaatverandering, bossen en mensen.

Deze wordt gehouden in het FAFC Wentgebouw, Groene Collegezaal, aan de Sorbonnelaan 16, de Uithof in Utrecht.

Prof. dr. Nico Visser (ministerie van LNV) zal de middag voorzitten en de verschillende inleiders zullen zijn prof. dr. Pavel Kabat (Alterra, Wageningen-UR), Dr. Gerard Persoon (Centrum voor Milieukunde, Universiteit Leiden), prof.dr. Henry Hooghiemstra (Instituut voor Biodiversiteit en Ecosysteem Dynamica Universiteit van Amsterdam), en Ir. Irene Bouwma (Centrum Landschap, Alterra, Wageningen-UR).

Men kan zich voor de VTB studiedag aanmelden via de website. De kosten zijn 10 Euro voor leden en 15 Euro voor niet-leden. Studenten mogen gratis deelnemen.

EXPERTISEBANK VTB KLAAR: JAAP BEDANKT!!

Zoals de meesten van u weten is Jaap van Overbeek de drijvende kracht achter de website (<http://www.tropischebossen.nl>). In de webcommissie werkt iedereen hard, maar het bestuur wil hier nadrukkelijk Jaap even in het zonnetje zetten. Naast het ontwerpen en bijhouden van de website heeft hij een eerste pilot-versie van de expertisebank gemaakt. Deze is recent door een aantal leden getest, en zal spoedig voor alle leden toegankelijk zijn. Hiermee wordt verder invulling gegeven aan het netwerk van expertise dat wij als VTB graag willen zijn. Het maken van deze 'on-line' expertisebank was geen geringe klus, en we zijn zeer dankbaar dat Jaap hier zoveel van zijn vrije tijd in heeft willen stoppen. Zonder al die andere hardwerkende commissieleden en vrijwilligers onrecht aan te doen, heeft het bestuur besloten om Jaap hiervoor een cadeau(bon) te geven. Hulde voor Jaap !

Het VTB Bestuur

LEDEN GEZOCHT.....

Nee, met deze kop wordt niet bedoeld dat de VTB meer leden zou kunnen gebruiken. Dat is al vanzelfsprekend en loopt heel bevredigend. Het gaat hier om een verzoek van Rein Poels, ledenadministrateur van de VTB, die het contact is kwijtgeraakt met enkele leden. Hij wil van anderen graag weten of zij meer recente contactgegevens hebben van deze 'verloren leden' (inderdaad, met betalingsachterstand) om erachter te komen of zij zich nog steeds lid van de VTB voelen. Het gaat om de volgende mensen:
R.Albricht, A.W.Bokkestijn, G.Broekhoven, K.Broker, G.D.G.Ehrencron, W.Groeneveld, J.Hendrisson, O.Janssen, E.W.H.Keizer, G.Kuster, P.Laban, P.McKenzie, M.Roehrig, J.Wind.

Mocht iemand een recent adres of emailadres van deze leden weten, dan graag doorgeven aan het secretariaat van de VTB, Postbus 124, Wageningen, of direct aan Rein Poels telefoon: 0317- 423215 of per email: reinpoels@zonnet.nl

De VTB (als studiekering van het KLV) heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen, die vanuit verschillende achtergronden en posities, geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.
Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen, info@tropischebossen.nl (ook voor info en aanmelden).
Website: www.tropischebossen.nl **Deadline** voor het inleveren van artikelen voor de volgende nieuwsbrief is 23 augustus 2004.

Redactie VTB-Nieuws: André Koppe, Henk Lette en Henneleen Koppe-de Boo.

Email redactie: nieuwsbrief@tropischebossen.nl

Drukker: Drukkerij Junior, Nijmegen.